

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
і самостійної роботи студентів
спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 341(07.034)

M58

Укладач О. М. Доценко

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.
Протокол № 1 від 05.01.2021 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародне право [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. М. Доценко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 37 с.

Уміщено плани практичних (семінарських) занять, практичні завдання до самостійної роботи студентів і роботи на практичних заняттях, що призначені для поглиблення, конкретизації та закріплення знань, отриманих у теоретичній частині навчальної дисципліни, а також методичні рекомендації до їх виконання.

Рекомендовано для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 341(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Глобалізація економічних та соціальних процесів, що є характерною для сучасних міжнародних відносин, зумовлює актуалізацію питань співробітництва між країнами, підтримання сталого та гармонійного розвитку кожної окремої країни та світової спільноти в цілому. Це, у свою чергу, вимагає та обумовлює специфіку правового регулювання цих відносин, наявність та функціонування різноманітних норм, правових інститутів та галузей міжнародного права.

Навчальна дисципліна "Міжнародне право" спрямована на отримання та засвоєння здобувачами знань, умінь та навичок у сфері міжнародного публічного права, зокрема з питань, що стосуються поняття та особливостей, норм, принципів та джерел, суб'єктів міжнародного права; правового статусу території у міжнародному праві; права міжнародних договорів, міжнародного права прав людини; міжнародного кримінального права; права зовнішніх зносин тощо. Навчальна дисципліна "Міжнародне право" належить до базових навчальних дисциплін професійного циклу.

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів базових знань з основ міжнародного публічного права, а також практичних умінь та навичок правильного тлумачення та застосування міжнародних нормативно-правових актів, необхідних для вирішення комплексних теоретичних та практичних завдань у сфері міжнародних відносин під час їх майбутньої професійної діяльності у галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій та регіональних студій та під час проведення досліджень.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток таких компетентностей:

- здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;
- здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

Навчальна дисципліна передбачає досягнення таких результатів навчання:

- досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації;
- розуміти та застосовувати для вирішення складних спеціалізованих завдань чинне законодавство, міжнародні нормативні документи й угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо;
- вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхні точки зору.

Практичні завдання та завдання для самостійної роботи наведені стосовно основних тем навчальної дисципліни і ґрунтуються на теоретичному матеріалі відповідної теми, а також попередніх тем. Практичні завдання та завдання для самостійної роботи рекомендуються виконувати послідовно, оскільки послідовне виконання дозволяє краще засвоїти і закріпити матеріал навчальної дисципліни.

У процесі виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи здобувач набуває професійних компетентностей та практичних навичок роботи з вирішення прикладних завдань професійної діяльності.

Змістовний модуль 1

Загальна частина

Тема 1. Поняття та особливості міжнародного права

Практичні завдання для самостійного виконання

1. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії за навчальними питаннями семінарського заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Поняття, предмет, ознаки та функції міжнародного права.
2. Походження та розвиток міжнародного права.
3. Міжнародне публічне право як особлива система права.
4. Співвідношення міжнародного публічного та національного права.
5. Державні інтереси, політика і міжнародне право.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Охарактеризуйте предмет міжнародного публічного права.
2. Охарактеризуйте складові системи міжнародного права.
3. Визначте основні періодизації міжнародного права.
4. Визначте теорії виникнення міжнародного права.
5. Охарактеризуйте концепції співвідношення міжнародного та національного права.

2. Підготуйте мультимедійні презентації-довіді з таких тем (на вибір):

1. Розвиток міжнародного публічного права від найдавніших часів до Вестфальського конгресу.
2. Міжнародне публічне право між Вестфальським конгресом 1648 року й епохою Великої французької революції (межа XVIII – XIX століть).
3. Розвиток міжнародного публічного права від епохи Великої французької революції до створення Версальської системи.
4. Міжнародне публічне право від створення Версальської системи до наших днів. Версальська система (1919 – 1939 роки).

5. Міжнародне публічне право періоду протистояння тоталітаризму та демократії (1945–кінець 80-х років).

6. Міжнародне публічне право поліцентризму (з кінця 80-х років до нашого часу).

7. Сучасний стан розвитку міжнародного публічного права.

Методичні рекомендації до підготовки мультимедійних презентацій-доповідей (з використанням *Microsoft PowerPoint*)

Мультимедійна презентація-доповідь – це інструмент, що дозволяє передавати інформацію у візуалізованому, схематичному вигляді, що підвищує її цінність.

Загальні вимоги: наявність титульного слайда, на якому зазначаються: тема доповіді, ПІБ здобувача, навчальна група та факультет; дотримання єдиного стилю оформлення усіх слайдів; дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність точки в заголовках тощо); перелік використаних джерел (на останньому слайді); обсяг не менше 15 слайдів.

Вимоги до дизайну: використання корпоративного шаблону факультету (наявність на всіх слайдах назви, логотипу та електронної адреси факультету МЕВ та ТБ); використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту); під час вибору кольору тексту та заливки діаграм дотримуватись правила трьох кольорів – використовувати три основні кольори та їх відтінки; уникати зміни фону слайдів (у виключних випадках, використовувати комфортні тони).

Вимоги до вмісту слайдів: на слайді бажано подавати: одне ключове поняття; 7–8 рядків тексту; одну діаграму з аналітичним коментарем; одну схему *SmartArt*; зміст презентації має відповідати меті та завданням доповіді; розташування інформації на слайді – переважно горизонтальне, зверху вниз по головній діагоналі; найбільш важлива інформація має розташовуватися в центрі екрана; якщо на слайді картинка – напис розміщується під нею.

Вимоги до тексту: стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту; для подання текстового матеріалу використовувати шрифт з розміром – 20 пт, мінімально і лише у виключних випадках – 14 пт; використовувати шрифти без зарубок і не більше 1–2-х варіантів шрифтів; довжина рядка не більше 36 знаків; відстань між

рядками рекомендована усередині абзацу 1,5, а між абзацами – 2 інтервали; формувати текст по ширині, не допускати "рваних" країв тексту; підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Вимоги до візуального й анімаційного ряду: матеріал має бути структурований, у тому числі в схемах та організаційних діаграмах; матеріал у разі потреби підкріплювати доречними графічними зображеннями та відеофрагментами; цифрові дані краще подавати у вигляді таблиць та діаграм, витриманих у стриманих кольорах; давати посилання на мультимедійний зміст і хмарні дані через функцію гіперпосилання; якість зображення (контраст зображення щодо фону; відсутність "зайвих" деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення); якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів); ефекти анімації застосовувати для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайда на екран, для демонстрації руху або послідовності дій.

Практичні завдання для виконання на семінарському занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями семінарського заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.
2. Захист презентацій-довідей.

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [3 – 6; 12; 14]; інформаційні ресурси: [19].

Тема 2. Норми, принципи та джерела міжнародного права

Практичні завдання для самостійного виконання

1. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття, види та особливості міжнародно-правових норм.
2. Основні принципи міжнародного публічного права.

3. Поняття та види джерел міжнародного публічного права: статутні та нестатутні джерела.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. У чому полягає особливість імперативних норм міжнародного права?
2. Охарактеризуйте загальні принципи права як джерела міжнародного публічного права.
3. Розкрийте зміст принципу суверенної рівності держав.
4. Визначте особливості актів "м'якого права".
5. Розкрийте особливості рішень міжнародних міжурядових організацій як джерел міжнародного права.

2. Підготуйте мультимедійні презентації-довідки з таких тем (на вибір):

1. Акти "м'якого права" як джерела міжнародного публічного права.
2. Міжнародний звичай як джерело міжнародного публічного права.

Методичні рекомендації до підготовки мультимедійних презентацій-довідей (з використанням *Microsoft PowerPoint*) наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

3. Письмово вирішіть практичні домашні завдання.

Завдання 3.1

Держава А вчинила масовану повітряну атаку на об'єкти, що знаходяться на території держави Б. Кваліфікувавши дії держави А як акт агресії та вдавшись до самооборони, держава Б знищила авіабазу на території держави А.

Визначте правомірність дій держав стосовно принципу незастосування сили чи погрози силою.

Завдання 3.2

Формулювання ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН дозволяє зарахувати до джерел міжнародного права: певним чином визнані державами-учасниками спору загальні та спеціальні міжнародні конвенції; міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної у якості правової норми; загальні принципи права, визнані цивілізованими націями;

як допоміжне джерело для визначення правових норм – судові рішення і доктрини найбільш кваліфікованих фахівців з публічного права. Але у міжнародно-правовій науці поширена і точка зору, відповідно до якої у практиці міждержавного спілкування історично склались два основних джерела права – міжнародний договір і міжнародний звичай. Стосовно положень згаданої ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН, то ряд теоретиків характеризує її як невдачу спробу розгляду її як документа, що фіксує перелік джерел міжнародного права. З іншого боку, в навчальній і науковій літературі з міжнародного права останніх років усе частіше згадується про зростання значення резолюцій міжнародних організацій у процесі формування міжнародних норм, а також про те, що правотворчі рішення організацій є спеціальним джерелом міжнародного права. Стверджується, що законодавство і судова практика багатьох держав може бути допоміжним засобом для встановлення існування тих чи інших звичаєвих норм міжнародного права.

Питання:

1. Які ви можете виокремити специфічні особливості різних категорій джерел міжнародного публічного права – як головних (основних), так і допоміжних?
2. Обґрунтуйте вашу позицію стосовно проблеми основних і допоміжних джерел міжнародного публічного права.

Методичні рекомендації до вирішення практичних домашніх завдань

Письмовий варіант вирішення практичного домашнього завдання повинен відповідати вимогам зрозумілості, повноти, ясності, чіткості та процесуальної формалізації. Рішення має складатися з таких частин:

- описова частина, в якій зазначається зміст і підстави ситуації чи спору, його предмет, підстави виникнення та механізм розвитку, можливі заперечення;
- мотивувальна частина, в якій проводиться аналіз обставин, які мають значення для справи, робиться їх юридичне оцінювання, позиції здобувача в оцінюванні, наводяться посилання на міжнародні та інші нормативні акти матеріального та процесуального права, на підставі яких визначено права й обов'язки сторін у спірних правовідносинах та інші обставини, що мають значення для вирішення ситуативного завдання;

- резолютивна частина, яка повинна містити вичерпні, чіткі, безспірні, логічно узгоджені висновки, які впливають зі встановлених фактичних обставин по суті розглянутого завдання.

Слід також звернути увагу на те, що здобувачі вправі за своєю ініціативою з метою більш повного аналізу умов завдання та для захисту прав і охоронюваних законом інтересів фізичних і юридичних осіб, про яких йдеться в фабулі завдання, вийти за межі умов завдання та поставлених до завдання запитань.

Не зараховуються як виконані варіанти вирішення завдань у разі наявності лише перерахування статей нормативно-правових актів у рішенні, без вихідних даних завдання та логічних висновків за результатами аналізу ситуації, а також у разі текстуального співпадіння рішення у двох та більше здобувачів, тобто списування, причому в останньому випадку відповідний бал не зараховується як тому хто списав, так і тому, у кого списано.

Обсяг вирішення практичного домашнього завдання обмежений лише вимогою повноти та обґрунтованості.

Приклад вирішення практичного домашнього завдання

Описова частина

У 1978 році в Ірані був повалений шахський режим. 13 лютого 1979 року новий уряд Ірану заявив, що перегляне всі міжнародні договори кабального, нерівноправного характеру, укладені монархічним режимом зі США та іншими західними країнами. Незабаром було оголошено про вихід Ірану з воєнного блоку СЕНТО і ліквідацію в Ірані всіх його військових органів, а також анульовано ірано-американський договір 1955 року, за яким США надавались широкі можливості для експлуатації природних ресурсів Ірану. Разом з тим уряд Ірану підтвердив свою участь в усіх інших міжнародних організаціях, в усіх універсальних міжнародних договорах.

Запитання до практичного домашнього завдання:

1. На чому базується право нового уряду Ірану переглядати міжнародні договори свого попередника?
2. Як співвідноситься інститут припинення дії міжнародних договорів і договірних зобов'язань з інститутом визнання міжнародного договору недійсним?

3. Які конкретні підстави визнання міжнародного договору недійсним і які правові наслідки можуть мати місце у випадку настання таких обставин?

Мотивувальна частина

1. 1978 році був повалений монархічний режим та був встановлений республіканський. Відповідно, відбулися зміни у режимі, які тягнуть за собою зміну в державному та політичному устрої. Вихід з воєнного блоку та ліквідація воєнних органів в Ірані свідчить про те, що політика попереднього уряду мала характерні риси воєнного режиму. Відповідно, деякі угоди були спрямовані на підтримку та розвиток воєнного режиму. За умовами ст. 62 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року на докорінну зміну, яка сталася щодо обставин, що існували під час укладення договору, і яка не передбачалась учасниками, не можна посилатись як на підставу для припинення договору або виходу з нього, за винятком тих випадків, коли: а) наявність таких обставин становила істотну підставу згоди учасників на обов'язковість для них договору; б) наслідок зміни обставин докорінно змінює сферу дії зобов'язань, які все ще підлягають виконанню за договором. Тобто зміна сфери зобов'язань та зміна обставин надають право новому уряду переглядати міжнародні договори свого попередника.

2. У ст. 42 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року звертається увага на те, що дійсність договору або згода держави на обов'язковість для неї договору може заперечуватися тільки на основі застосування цієї конвенції. Припинення ж договору, його денонсація або вихід із нього учасника можуть мати місце тільки в результаті застосування положень самого договору або цієї конвенції. Це ж правило застосовується до призупинення дії договору.

Підстави, на яких договір може бути визнаний недійсним, передбачені ст. 46 – 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року. У міжнародному праві на підставі недійсності договори розподіляють на дві групи: абсолютно недійсні й заперечні. До перших належать ті *договори, недійсність яких очевидна і не потребує доведення*. Це застосування сили або загрози силою, суперечність договору основним принципам міжнародного права тощо. До заперечних належать ті, *недійсність яких потребує доведення*, наприклад, підкуп, обман, вихід за межі повноважень тощо.

Договір може бути припинено *відповідно до положень самого договору, виходу з нього, денонсації, у зв'язку з укладенням наступного договору, неможливості його виконання, корінної зміни умов, розриву дипломатичних чи консульських відносин або виникнення нової імперативної норми міжнародного права і на інших підставах.*

Договір може бути припинено закінченням терміну його дії. Як згадувалося, договір може укладатися на певний термін, – закінчення його терміну і відсутність ясно вираженого наміру його пролонгації, тобто продовження терміну дії, тягне припинення договору. Договір припиняється з настанням анулювальної умови, тобто передбаченої у самому договорі умови, настання якої тягне припинення правовідносин за договором і, таким чином, й самого договору. Анулювання міжнародного договору здійснюється узгодженням держав, які його уклали. Нерідко це відбувається під час укладення нового договору.

Денонсація – це припинення міжнародного договору на умовах, передбачених самим договором. Зміст звичайної формули денонсації можна представити, наприклад, таким чином: цей договір буде діяти протягом п'яти років з моменту набрання чинності; договір буде залишатися набраним чинності на наступні п'ятирічні періоди, якщо одна зі сторін, що домовляються, не менш як за шість місяців до закінчення чергового терміну не повідомить іншій стороні, яка домовляється, про свій намір його денонсувати; денонсація може бути заперечена.

Анулюванням міжнародного договору є його припинення в односторонньому порядку. Як згадувалося, одностороннє припинення договору суперечить принципу *pacta sunt servanda* і тому недопустиме. Проте, якщо інша сторона у договорі навмисне і систематично порушує договір, не виконує свої обов'язки за договором, він може бути анульованим. Анулювання, якщо воно належним чином мотивоване й обґрунтоване, не є протиправним.

Припинення дії міжнародного договору означає, що такий договір втратив свою обов'язкову силу в відносинах між його учасниками й перестав породжувати для них права та обов'язки. При цьому набуті за договором права, обов'язки або юридичний статус його учасників, що виник у результаті дії договору, зберігаються й після його припинення, а положення визнаного недійсним договору не мають юридичної сили.

Якщо договір визнано недійсним, можливо декілька варіантів: його учасники звільняються від зобов'язання виконувати договір у подальшому

(обов'язки для сторін після припинення договору зберігаються); усуваються підстави, які стали причиною недійсності договору; за згодою учасників переглядається весь договір або його частина.

3. У ст. 46 – 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року закріплені конкретні підстави недійсності міжнародного договору. Так, міжнародний договір вважається недійсним, якщо:

1) укладений з явним порушенням положень внутрішнього права, які стосуються компетенції і порядку укладення договору (ст. 46);

2) згода на обов'язковість для держави згідно з договором дана помилково, коли помилка стосується факту або ситуації, які, за припущенням цієї держави, існували під час укладення договору і були істотною основою для її згоди на обов'язковість договору (ст. 48);

3) держава уклала договір під впливом обманних дій іншої держави, яка брала участь у переговорах (ст. 49);

4) згода держави на обов'язковість для неї договору була виражена в результаті прямого або непрямого підкупу її представника іншою державою, яка брала участь у переговорах (ст. 50);

5) згода держави на обов'язковість для неї договору було виражена в результаті примусу її представника діями або погрозами, спрямованими проти нього (ст. 51);

6) укладення договору стало результатом погрози силою або її застосуванням на порушення принципів міжнародного права, втілених у Статуті ООН (ст. 52);

7) договір на момент укладення суперечить імперативній нормі загального міжнародного права (*jus cogens*) (ст. 53).

Ознаками відносної недійсності необхідно вважати: порушення внутрішніх конституційних норм, помилку, обман, підкуп представника держави. До ознак абсолютної недійсності варто зарахувати: примус держави або її представника; договір суперечить основним принципам або імперативній нормі загального міжнародного права (*jus cogens*).

Відносна недійсність робить договір оскаржуваним (заперечним). Абсолютна недійсність означає нікчемність договору із самого початку.

Резолютивна частина

1. Право нового уряду Ірану переглядати міжнародні договори свого попередника базується на умовах ст. 62 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року і полягає у докорінній зміні обставин.

2. Припинення міжнародного договору означає, що він *утратив юридичну силу і більш не породжує для його учасників правових наслідків*. Припинення договору у будь-яких випадках, окрім випадків недійсності, не тягне анулювання наслідків дії договору. У разі недійсності договору, визнаються недійсними й всі наслідки договору. Припинення договору, як правило, пов'язане з правомірними діями.

3. Залежно від наслідків розрізняють підстави абсолютної та відносної недійсності договорів. Абсолютна недійсність тягне за собою нікчемність договору з самого початку, в той час як відносна недійсність перетворює договір лише у такий, що може бути оскаржений.

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

2. Захист презентацій-доповідей.

3. Захист практичних домашніх завдань.

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [4; 5; 8; 11; 13; 14]; інформаційні ресурси: [23].

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права. Міжнародно-правове визнання і правонаступництво

Практичні завдання для самостійного виконання

1. *Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії, тестування за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.*

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття і види суб'єктів міжнародного права.

2. Держава як основний суб'єкт міжнародного права.

3. Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність.

4. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій.

5. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.

6. Визнання у міжнародному праві.
7. Правонаступництво у міжнародному праві.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Наведіть класифікації суб'єктів міжнародного права.
2. Охарактеризуйте складові міжнародної правосуб'єктності.
3. Визначте особливості міжнародної правосуб'єктності державо-подібних утворень.
4. Охарактеризуйте теорії визнання у міжнародному праві.
5. Охарактеризуйте концепції правонаступництва в міжнародному праві.

2. Підготуйте мультимедійні презентації-довідки з таких тем (на вибір):

1. Проблеми визнання міжнародної правосуб'єктності за фізичними та юридичними особами, зокрема транснаціональними корпораціями, а також міжнародними неурядовими організаціями.
2. Невизнані держави у сучасних міжнародних відносинах: правова характеристика (за власним вибором обрати приклади, але щоб не повторювались).
3. Ватикан як суб'єкт міжнародного права.
4. Суверенний військовий орден госпітальєрів Святого Іоанна Єрусалимського, Родосу і Мальти як суб'єкт міжнародного права.

Методичні рекомендації до підготовки мультимедійних презентацій-довідей (з використанням *Microsoft PowerPoint*) наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

3. Письмово вирішіть практичні домашні завдання.

Завдання 3.1

Останнім часом багато вчених-правознавців зазначають наддержавний характер деяких утворень, у першу чергу ЄС. Існує кілька поглядів на походження ЄС: одні дослідники міжнародного права зараховують його до регіональних міжнародних організацій, інші – до конфедерації чи наднаціонального (наддержавного) утворення.

Питання:

1. Як ви охарактеризуєте юридичну природу ЄС? Обґрунтуйте свою відповідь.

2. Чи суперечить наднаціональний характер міжнародної організації міжнародному праву?

3. Перерахуйте умови, яких повинні дотримуватись держави, що претендують на членство в міжнародних організаціях.

4. Які особливості права ЄС можна виокремити?

Методичні рекомендації до вирішення практичних домашніх завдань наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

2. Захист презентацій-доповідей.

3. Захист практичних домашніх завдань.

4. Тестування.

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [2; 4; 5; 11; 13; 15]; інформаційні ресурси: [23].

Тема 4. Територія у міжнародному праві

Практичні завдання для самостійного виконання

1. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття та види територій у міжнародному публічному праві.

2. Державна територія та її складові.

3. Способи зміни та оренда державної території.

4. Поняття державних кордонів, їх види та способи встановлення.

5. Міжнародна територія.

6. Територія зі мішаним режимом.

7. Територія з особливим режимом.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте визначення державної території та назвіть її складові.
2. Охарактеризуйте правомірні способи зміни державної території.
3. Охарактеризуйте державні кордони за способами встановлення.
4. У чому полягає особливість правового режиму Антарктики?
5. Що таке демілітаризована територія?

2. Підготуйте мультимедійні презентації-доповіді з таких тем (на вибір):

1. Міжнародні території з особливим режимом.
2. Правовий режим міжнародних рік.
3. Правовий режим міжнародних проток.
4. Правовий режим міжнародних каналів.
5. Міжнародно-правовий режим космічного простору, Місяця та інших небесних тіл.
6. Міжнародно-правовий режим Арктики.
7. Міжнародно-правовий режим Антарктики.

Методичні рекомендації до підготовки мультимедійних презентацій-доповідей (з використанням *Microsoft PowerPoint*) наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

3. Письмово вирішіть практичні домашні завдання.

Завдання 3.1

Згідно з п. 1, п. 3 ст. 4 Договору між урядом Фінляндської Республіки і урядом СРСР про режим фінляндсько-радянського кордону і про порядок урегулювання прикордонних інцидентів від 23 червня 1960 року посольство Фінляндії у Москві і МЗС СРСР 11 липня і 8 серпня 1979 року обмінялись дипломатичними нотами, якими була закріплена на договірному рівні система позначень лінії згаданого кордону. Таким же питанням була присвячена Угода між СРСР і США про розмежування морських просторів, укладена у Вашингтоні 1 червня 1990 року, яка до цього часу не є ратифікованою, але фактично діє.

Питання:

1. Що становить державний кордон у фізичному і правовому розумінні?

2. Якими політико-правовими принципами керується держава під час встановлення і зміни кордонів своїх територіальних володінь і врегулюванні правовідносин, пов'язаних з ними?

3. Якими з наведених чи обраних вами самостійно прикладами з реальної міжнародної практики можна висвітлити процедурні форми, які застосовуються у процесі встановлення проходження державних кордонів між суміжними державами?

Завдання 3.2

Бельгія і Нідерланди звернулись до Міжнародного Суду ООН з проханням вирішити спір, що виник між ними, з приводу суверенітету над двома ділянками території, розташованими в районі нідерландсько-бельгійського кордону з великою кількістю анклавів у межах бельгійської общини Барле-Гертог і нідерландської общини Барле-Нассау. Згідно з общинним меморандумом, що був розроблений у 1836 – 1841 роках, спірні ділянки були розташовані на території общини Барле-Нассау, однак меморандум-опис і карта, як додатки до конвенції про кордони 1843 року, зараховують ці ділянки до общини Барле-Гертог. Обґрунтовуючи правомірність своїх територіальних претензій, нідерландці навели наступні докази: конвенція про кордон 1843 року визнала існуючий статус-кво, визначений общинним меморандумом; положення, які закріплюють обидві ділянки території за Бельгією, є недійсними, оскільки у згаданій конвенції була допущена помилка; суверенітет Нідерландів над спірними ділянками був встановлений і ефективно здійснюється з 1843 року через реалізацію різних заходів, які підтверджують суверенні права цієї країни стосовно таких ділянок. Після розгляду поданих доказів Міжнародний Суд ООН 20 червня 1959 року прийняв рішення, у якому постановив, що суверенітет над спірними ділянками території належить Бельгії.

Питання:

1. Якими принципами і нормами міжнародного права керувався Міжнародний Суд ООН, приймаючи рішення на користь Бельгії?

2. Які аргументи можуть бути запропоновані для відстоювання позиції Бельгії?

3. Які ви знаєте види і способи встановлення державних кордонів?

4. Які міжнародно-правові наслідки може спричинити неправомірне відображення державного кордону на карті в меморандумі-описі?

Методичні рекомендації до вирішення практичних домашніх завдань наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

4. *Ознайомтеся та проаналізуйте кейс "Рішення Міжнародного суду ООН у справі про делімітацію морських просторів у Чорному морі (Румунія проти України)" : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/miprr_2013_1_14.pdf. Відповідь надайте у письмовій формі.*

5. *Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до письмової модульної контрольної роботи за змістовим модулем 1.*

Питання для підготовки до письмової модульної контрольної роботи:

1. Визнання у міжнародному публічному праві.
2. Держава як основний суб'єкт міжнародного права.
3. Державна територія та її складові.
4. Державні інтереси, політика і міжнародне право.
5. Загальні принципи права як джерело міжнародного права.
6. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.
7. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій.
8. Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність.
9. Міжнародна територія.
10. Міжнародне публічне право як особлива система права.
11. Міжнародний договір як джерело міжнародного права.
12. Міжнародний звичай як джерело міжнародного права.
13. Односторонні акти держав, як джерело міжнародного права.
14. Основні принципи міжнародного публічного права.
15. Поняття державних кордонів, їх види та способи встановлення.
16. Поняття та зміст міжнародно-правової правосуб'єктності.
17. Поняття, види та особливості міжнародно-правових норм.
18. Поняття, предмет, ознаки та функції міжнародного публічного права.

19. Походження та розвиток міжнародного публічного права.
20. Правонаступництво у міжнародному публічному праві.
21. Рішення міжнародних міжурядових організацій як джерело міжнародного права.
22. Співвідношення міжнародного публічного та національного права.
23. Способи набуття та зміни державної території.
24. Судові рішення та доктрини як джерело міжнародного права.
25. Територія з особливим режимом.
26. Територія зі мішаним режимом.

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.
2. Захист презентацій-довідей.
3. Захист практичних домашніх завдань.
4. Обговорення кейсу.
5. Письмова контрольна робота за змістовим модулем 1.

Методичні рекомендації до виконання письмової модульної контрольної роботи за змістовим модулем 1

Модульна контрольна робота за темами 1 – 4 змістового модуля 1 "Загальна частина" навчальної дисципліни "Міжнародне право" полягає у розкритті чотирьох теоретичних питань. Контрольна робота виконується за варіантами (усього 30 варіантів), кожен з яких містить по 4 питання (за кожною з чотирьох тем змістовного модуля 1). Максимальна кількість балів у разі повного розкриття здобувачем кожного теоретичного питання – 4 бали (1 бал = 1 питання контрольної роботи).

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [4; 6; 8; 12; 15; 16]; інформаційні ресурси: [17; 19].

Змістовий модуль 2

Особлива частина

Тема 5. Право міжнародних договорів

Практичні завдання для самостійного виконання

1. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії, тестування за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття та джерела права міжнародних договорів.
2. Поняття, форма, найменування та структура міжнародних договорів.
3. Класифікація міжнародних договорів.
4. Сторони в міжнародних договорах.
5. Порядок та стадії укладення міжнародних договорів.
6. Тлумачення міжнародних договорів.
7. Набуття чинності та дія, внесення змін, призупинення та припинення дії міжнародних договорів.
8. Умови дійсності та недійсності міжнародних договорів.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте визначення поняття міжнародного договору.
2. Охарактеризуйте стадії укладання міжнародного договору.
3. Розкрийте значення інституту застереження у праві міжнародних договорів?
4. У чому полягають функції депозитарію?
5. У яких випадках договір може вважатися недійсним?

2. Письмово вирішіть практичні домашні завдання.

Завдання 2.1

До Міжнародного суду ООН було передано спір про націоналізацію англо-іранської нафтової компанії. Великобританія, що представляла

інтереси компанії, запевняла, що суд уповноважений розглядати суперечку, оскільки існує договір між урядом Ірану і згаданою компанією, який, за її твердженням, є міжнародним договором.

Питання:

1. Яке визначення міжнародного договору дає міжнародне право?
2. Виокреміть необхідні ознаки міжнародного договору.
3. Чи є договір між урядом Ірану й англо-іранською нафтовою компанією міжнародним договором?

Завдання 2.2

Історія міжнародних відносин знає чимало договорів, дію яких планувалось зберегти "навечно" і які, тим не менш, раніше чи пізніше припиняли свою дію незалежно від намірів їх творців (наприклад, Договір про вічний мир, укладений у 421 році до н. е. між Афінами і Спартою, проіснував тільки 50 років).

Питання:

1. Який зміст поняття припинення дії міжнародного договору і договірних зобов'язань?
2. У чому полягає визнання договору недійсним, що базується на положеннях сучасного міжнародного права?

Методичні рекомендації до вирішення практичних домашніх завдань наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.
2. Захист практичних домашніх завдань.
3. Тестування.

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [3 – 6; 12; 15]; інформаційні ресурси: [19].

Тема 6. Міжнародне право прав людини

Практичні завдання для самостійного виконання

1. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії, тестування за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Розвиток концепції прав людини в XX столітті та класифікація прав людини.
2. Виникнення та розвиток міжнародно-правового співробітництва в галузі прав людини.
3. Становлення міжнародного права прав людини. Основні міжнародно-правові акти про права людини.
4. Універсальні міжнародні інституційні механізми захисту прав людини.
5. Регіональні міжнародні інституційні механізми захисту прав людини.
6. Роль неурядових організацій у міжнародному захисті прав людини.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Назвіть основні міжнародні акти у сфері прав людини.
2. З яких документів складається Міжнародний біль про права людини?
3. Назвіть інституції ООН, що мають повноваження у сфері захисту прав людини.
4. Назвіть інституції арабських держав, що мають повноваження у сфері захисту прав людини.
5. Охарактеризуйте діяльність міжнародної неурядової організації "Міжнародна амністія" у сфері захисту прав людини.

2. Підготуйте мультимедійні презентації-доповіді з таких тем (на вибір):

1. Інституційні механізми захисту прав людини в Арабському регіоні.
2. Інституційні механізми захисту прав людини: Африка.
3. Інституційні механізми захисту прав людини: Америка.

4. Інституційні механізми захисту прав людини: Європа.
5. Роль неурядових організацій у захисті прав людини.

Методичні рекомендації до підготовки мультимедійних презентацій-доповідей (з використанням *Microsoft PowerPoint*) наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

2. *Ознайомтеся та проаналізуйте кейс "Справа "Пінто Коельо проти Португалії" (№ 2)"* https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/FMU_Access_2017_web-1.pdf. Відповідь надайте у письмовій формі.

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.
2. Захист презентацій-доповідей.
3. Обговорення кейсу.
4. Тестування.

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [4; 5; 7; 9; 12; 14]; інформаційні ресурси: [18; 19; 20].

Тема 7. Міжнародне кримінальне право

Практичні завдання для самостійного виконання

1. *Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.*

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття, принципи та джерела міжнародного кримінального права.
2. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю.
3. Уніфікація кримінального законодавства. Поняття та види міжнародних правопорушень.
4. Порядок притягнення фізичних осіб до міжнародної кримінальної відповідальності.

5. Надання правової допомоги у кримінальних справах. Екстрадиція у міжнародному кримінальному праві.

6. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол). Україна та Інтерпол.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте визначення міжнародного злочину.
2. Назвіть та охарактеризуйте рівні міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.
3. Перерахуйте ознаки злочинів міжнародного характеру.
4. Дайте визначення екстрадиції.
5. У якому році було засновано Інтерпол?

2. Розділіться на групи по 4 – 6 осіб та підготуйте мультимедійні презентації-довідки з таких тем (на вибір):

1. Юрисдикція міжнародних трибуналів: Нюрнберзький процес.
2. Юрисдикція міжнародних трибуналів: міжнародний військовий трибунал для Далекого Сходу.
3. Юрисдикція міжнародних трибуналів: міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії.
4. Юрисдикція міжнародних трибуналів: міжнародний трибунал щодо Руанди.

Методичні рекомендації до підготовки мультимедійних презентацій-довідей (з використанням *Microsoft PowerPoint*) наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

3. Письмово вирішіть практичні домашні завдання.

Завдання 3.1

У 1992 році було засноване Європейське поліцейське відомство (Європол) для координації оперативно-розшукової діяльності в масштабах всієї Європи. Серед його співробітників – представники національних силових агенцій (поліції, митної служби, міграційної служби тощо). Як відомо, Європол допомагає державам встановлювати тісні контакти, співпрацювати з метою попередження та боротьби з організованою злочинністю. Зокрема, це стосується виробництва та розповсюдження наркотиків, нелегальної міграції, торгівлі людьми, у тому числі дитячої, порнографії, підробки грошей, тероризму і т. д.

Питання:

1. У рамках якої міжнародної регіональної організації функціонує Європол?
2. Які основні функції та основні форми діяльності Європолу?
3. Назвіть керівні органи Європолу.

Завдання 3.2

З метою попередження міграції злочинності укладено чимало міжнародних договорів на дво- чи багатосторонній основі, які стосуються екстрадиції. Так, одним з найбільш фундаментальних і універсальних договорів є Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року, що передбачає зобов'язання сторін видавати одна одній, з урахуванням положень, викладених у конвенції, усіх осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої сторони за вчинення злочину або які розшукуються цими органами з метою виконання вироку.

Питання:

1. Надайте визначення екстрадиції, виходячи з чинних нормативно-правових документів.
2. Чи були зроблені Україною застереження під час ратифікації Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року? У чому вони полягають?
3. За яких підстав здійснюється екстрадиція?
4. За яких умов екстрадиція не здійснюється?

Методичні рекомендації до вирішення практичних домашніх завдань наведено у пункті "Практичні завдання для самостійного виконання".

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.
2. Захист мультимедійних презентацій-доповідей.
3. Захист практичних домашніх завдань.

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [4; 5; 9; 10; 12; 15]; інформаційні ресурси: [19].

Тема 8. Право зовнішніх зносин

Практичні завдання для самостійного виконання

1. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного опитування та навчальної дискусії, тестування за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття та джерела права зовнішніх зносин.
2. Система органів зовнішніх зносин.
3. Загальні положення дипломатичного права.
4. Загальні положення консульського права.
5. Право спеціальних місій.
6. Загальні положення дипломатичного права міжнародних організацій.

Питання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте визначення поняття "органи зовнішніх зносин".
2. Розкрийте порядок призначення та відкликання дипломатичних представників.
3. Розкрийте особливості правового статусу штатних та нештатних (почесних) консулів.
4. Назвіть види спеціальних дипломатичних місій?
5. Охарактеризуйте види дипломатичних привілеїв та імунітетів представників держав при міжнародних організаціях.

2. Письмово вирішіть практичні домашні завдання.

Завдання 2.1

Колишнього грузинського дипломата Георгія Махарадзе, звинуваченого у ненавмисному вбивстві підлітка США, котрий відбував покарання в американській в'язниці, чекають нові випробування. Мати вбитої дівчини Вівіан Вагнер порушує проти нього цивільну справу, вимагаючи компенсації у сумі 15 млн дол. США.

3 січня 1997 року радник грузинського посольства у США Г. Махарадзе, який перебував за кермом службового автомобіля "Форд-Таурус",

зіткнувся на одному з перехресть американської столиці з колоною машин, які стояли біля світлофора. У результаті зіткнення загинула 16-річна Джовіана Уолтрік, а четверо інших людей отримали поранення. Г. Махарадзе повертався з бізнес-вечері, де, як виявило слідство, він випив надто багато вина і під його впливом майже втричі перевищив дозволену у місті швидкість.

Проти Г. Махарадзе було порушено кримінальну справу. Дипломат був позбавлений владою Грузії дипломатичного імунітету, засуджений і поміщений до в'язниці. Але В. Вагнер на цьому не заспокоїлась, зараз вона порушила цивільну справу проти колишнього дипломата. Серед відповідачів зазначались сам Г. Махарадзе, Грузія, компанія "Форд моторз" і її дилер, що здав машину у лізинг посольству Грузії (Г. Махарадзе заявив після аварії, що у машини відмовили гальма), а також ресторан "Грецька таверна", у якому вечеряв дипломат. У разі перемоги В. Вагнер мала намір всі гроші віддати на створення фонду імені своєї дочки, який надаватиме допомогу сім'ям тих, які постраждали від п'яних водіїв.

Питання:

1. Чи може дипломатичний агент самотійно відмовитися від імунітету від юрисдикції держави, у якій він акредитований?
2. Чи означає відмова акредитуючої держави від дипломатичного імунітету конкретного дипломата на території держави його перебування від юрисдикції над ним самим акредитуючої держави?
3. Чи поширюється дипломатичний імунітет на транспортні засоби, що офіційно використовуються дипломатом?

Методичні рекомендації до вирішення практичних домашніх завдань наведено у пункті "Практичні завдання для самотійного виконання".

3. Підготуйте есе на тему за власним вибором у межах тематики права зовнішніх зносин.

Методичні рекомендації до написання есе

Есе – це самотійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладення.

Мета есе полягає в розвитку навичок самотійного творчого мислення й письмового послідовного викладу власних думок.

Есе дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виокремлювати причиново-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Есе виражає індивідуальні враження й міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функції межує, з одного боку, з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом. Есеїстичному стилю властиві образність, рухливість асоціацій, нерідко антитиповість мислення, орієнтування на інтимну відвертість і розмовну інтонацію.

Види есе:

1. Вільне есе – невеликий обсяг (7 – 10 речень); вільна форма і стиль викладення; довільна структура; обов'язкова вимога – наявність позиції автора.

2. Формальне есе – дотримання структури тексту; наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези.

Види формального есе: інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис); критичне; есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе:

1. Обсяг – 2 – 3 сторінки тексту (200 – 300 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.

3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.

4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.

5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких переходів від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.

6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.

7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Есе повинне містити: чіткий виклад сутності поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках навчальної дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Структура есе:

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе (1 – 2 абзаци). На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати тезу, яку ви розкриєте в основній частині. У вступі фокусується увага на проблематиці есе, ставляться ключові питання. Не зайвим буде вказівка на актуальність (значущість для сучасного суспільства) проблеми есе. На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. Під час роботи над вступом можуть допомогти відповіді на такі питання: "Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?", "Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?", "Які поняття будуть залучені в мої міркування?", "Чи можу я розділити тему на підтеми?" і т. д. Використовуйте "пастки" для залучення уваги, а саме: цитата, вірш, питання, роздуми, незвичайні факти, ідей або смішні історії. Немає необхідності висловлювати в першій пропозиції основну думку. Уникайте таких фраз, як: "Це есе про..." або "Я збираюся говорити про...".

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й викладення основного питання (3 – 5 абзаців). Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій. Тут мало погодитися або не погодитися з чиеюсь думкою, необхідно продовжити або доповнити її. Аргументи повинні бути послідовними. Кожна думка має підкріплюватися доказами. У процесі побудови есе необхідно пам'ятати, що один абзац повинен містити тільки одне твердження й відповідний доказ. Виражайте свої думки зрозуміло. Підкріплюйте основні ідеї фактами, роздумами, ідеями, яскравими описами, цитатами або іншою інформацією

чи матеріалами. Один зі способів визначення основних пунктів есе та логічності висвітлення теми в цілому – використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми, які підсумовують есе або ще раз вносять пояснення, підкріплюють зміст і значення викладеного в основній частині (1 – 2 абзаци). Продемонструйте вашу позицію щодо порушеної проблеми. Методи, що рекомендують для складання висновку: повторення, ілюстрація, цитата. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами.

У процесі оцінювання есе в центрі уваги знаходиться: здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв'язки між ключовими моментами проблем та запитань; уміння диференціювати протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу або дискусії з принципових питань; здібність критично та незалежно оцінити наявні дані, точку зору, позицію, аргументи; здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.

4. Ознайомтеся з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою, будьте готові до усного колоквиуму за змістовим модулем 2.

Питання для підготовки до усного колоквиуму за змістовим модулем 2:

1. Поняття та джерела права міжнародних договорів.
2. Поняття, форма, найменування та структура міжнародних договорів.
3. Класифікація міжнародних договорів.
4. Сторони в міжнародних договорах.
5. Порядок та стадії укладення міжнародних договорів.
6. Тлумачення міжнародних договорів.
7. Набуття чинності та дія міжнародних договорів.
8. Умови дійсності та недійсності міжнародних договорів.
9. Внесення змін, призупинення та припинення дії міжнародного договору.

10. Розвиток концепції прав людини в XX столітті та класифікація прав людини.

11. Виникнення та розвиток міжнародно-правового співробітництва в галузі прав людини.

12. Становлення міжнародного права прав людини. Основні міжнародно-правові акти про права людини.

13. Універсальні міжнародні інституційні механізми захисту прав людини.

14. Регіональні міжнародні інституційні механізми захисту прав людини.

15. Роль неурядових організацій у міжнародному захисті прав людини.

16. Поняття, принципи та джерела міжнародного кримінального права.

17. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю.

18. Уніфікація кримінального законодавства. Поняття та види міжнародних правопорушень.

19. Порядок притягнення фізичних осіб до міжнародної кримінальної відповідальності.

20. Надання правової допомоги у кримінальних справах. Екстрадиція у міжнародному кримінальному праві.

21. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол). Україна та Інтерпол.

22. Поняття та джерела права зовнішніх зносин.

23. Система органів зовнішніх зносин.

24. Загальні положення дипломатичного права.

25. Загальні положення консульського права.

26. Право спеціальних місій.

27. Загальні положення дипломатичного права міжнародних організацій.

Практичні завдання для виконання на практичному занятті

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями практичного заняття та питаннями для самоперевірки контролю засвоєння знань.

2. Захист практичних домашніх завдань.
3. Захист есе.
4. Тестування.
5. Колоквіум.

Методичні рекомендації до проведення усного колоквіуму за змістовим модулем 2

Усний модульний колоквіум за темами 5 – 8 змістового модуля 2 "Особлива частина" навчальної дисципліни "Міжнародне право" полягає у розкритті чотирьох коротких теоретичних питань на вибір викладача в усній формі на занятті в межах питань, запропонованих для підготовки. Максимальна кількість балів у разі повного розкриття здобувачем кожного теоретичного питання – 4 бали (1 бал = 1 питання колоквіуму).

Рекомендована література: основна: [1]; додаткова: [2; 4; 6; 8; 13; 15]; інформаційні ресурси: [19].

Рекомендована література

Основна

1. Доценко О. М. Міжнародне право : конспект лекцій [Електронне видання] / О. М. Доценко. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4942> .

Додаткова

2. Далявська Т. П. Невизнані держави в контексті державотворчих процесів та міжнародного визнання. / Т. П. Далявська // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2014. – Вип. 66. – С. 345–353.

3. Міжнародне право: основи теорії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. В. Г. Буткевича. – Київ : Либідь, 2012. – 605 с.

4. Міжнародне публічне право : підручник / В. М. Репецький та ін. ; за ред. проф. В. М. Репецького ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2012. – 437 с.

5. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. – Харків : Право, 2019. Т. 1 : Основи теорії. – 2019. – 416 с.

6. Перепьолкін С. М. Міжнародне право : словник-довідник / С. М. Перепьолкін, Т. Л. Сироїд, Л. А. Філяніна ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Т. Л. Сироїд. – Харків : Юрайт, 2014. – 403 с.

7. Рабінович П. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація / П. Рабінович, О. Венецька // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 4. – С. 18–28.

8. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник / Т. Л. Сироїд. – Одеса : Фенікс, 2018. – 744 с.

9. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. – Харків : Право, 2019. – 310 с.

10. Скуратова А. Ю. Международные преступления: современные проблемы квалификации : монография / А. Ю. Скуратова. – Москва : ИНФРА-М ; Норма, 2012. – 160 с.

11. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – Київ : Знання, 2012. – 631 с.

12. Dixon M. Textbook on International Law / M. Dixon. – Seventh Edition. – Oxford University Press, 2013. – 393 p.
13. Kaczorowska-Ireland A. Public International Law / A. Kaczorowska-Ireland. – 5th edition. – Routledge, 2015. – 922 p.
14. Ohlin J. International Law: Evolving Doctrine and Practice (University Casebook Series) / J. Ohlin. – 1 ed. – Foundation Press, 2018. – 891 p.
15. Shaw M. N. International Law / M. N. Shaw. – 8-ed. – Cambridge University Press, 2017. – 1118 p.
16. Tanaka Y. The International Law of the Sea / Y. Tanaka. – 3-ed. – Cambridge University Press, 2019. – 634 p.

Інформаційні ресурси

17. Кейс "Морська делімітація в Чорному морі (Справа Румунія проти України)" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=268943>.
18. Кейс "Пінто Коельо проти Португалії" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=273871>.
19. Міжнародне право : навчальний курс на сайті персональних навчальних систем Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4942>.
20. Free Human Rights E-Course [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.humanrights.com/course/>.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовний модуль 1. Загальна частина	5
Тема 1. Поняття та особливості міжнародного права.....	5
Тема 2. Норми, принципи та джерела міжнародного права	7
Тема 3. Суб'єкти міжнародного права.	
Міжнародно-правове визнання і правонаступництво.....	14
Тема 4. Територія у міжнародному праві.....	16
Змістовний модуль 2. Особлива частина	21
Тема 5. Право міжнародних договорів.....	21
Тема 6. Міжнародне право прав людини	23
Тема 7. Міжнародне кримінальне право.....	24
Тема 8. Право зовнішніх зносин.....	27
Рекомендована література.....	34
Основна	34
Додаткова	34
Інформаційні ресурси	35

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
і самостійної роботи студентів
спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Доценко** Олена Михайлівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 30 ЕВ. Обсяг 37 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*